

STOR ULIGHED I SMERTER

En stor andel af danskerne lider af smerter i muskler og led. Det gælder ikke mindst danskere med kortere uddannelser. Det er ofte dem, der er mest ramt af smerterne, der får mindst hjælp. Derfor foreslår Danske Fysioterapeuter udvidet adgang til det såkaldte helbrestillæg.

Af politisk konsulent René Andreasen

Lighed i sundhed er et centralt element i den årlige markering af FNs Verdensdag for Social Retfærdighed, som falder den 20. februar i år.

Lighed i sundhed er mere relevant end nogensinde. Også i Danmark, hvilket fx fremgår af dødeligheden blandt mænd. De 25 procent lavestlønnede mænd kan nemlig forvente, at livet slutter cirka 10 år før de 25 procent højestlønnede mænd.ⁱ

Ulighed i smerter

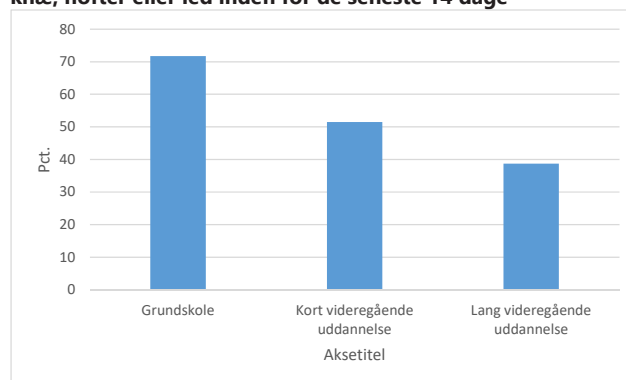
Det er ikke kun levealderen, der er skæv. Smerter i muskler og led plager også nogle mere end andre.

Som det fremgår af figuren, er der en klar sammenhæng mellem danskernes uddannelsesniveau og hvor plaget de er af smerter og ubehag. Syv ud af ti danskere med grundskolen som højest fuldførte uddannelsesniveau oplever jævnligt smerter eller ubehag i arme, hænder, ben, knæ hofter eller led. Blandt danskere med en lang videregående uddannelse gælder det for fire ud af ti.ⁱⁱ

Sammenhængen mellem uddannelsesniveau og smerter er det samme, når det gælder smerter i nakke, skuldre, ryg og lænd.

Når smerter i muskler og led har social slagside og oftere rammer personer med kort uddannelse og ringe sociale og økonomiske vilkår, skyldes det blandt andet, at personer med kortere uddannelse

Andel, der har haft smerter eller ubehag i arme, hænder, ben, knæ, hofter eller led inden for de seneste 14 dage

ofte udfører manuelt og fysisk belastende arbejde eller arbejde med mange gentagelser. Arbejde som fx udføres af rengøringsassistenter, pasnings- og plejepersonale samt tømrere og snedkere.ⁱⁱⁱ

Smerter i muskler og led er i øvrigt en af de primære årsager til, at nogle danskere har vanskeligt ved at klare deres arbejde. Ifølge Statens Institut for Folkesundhed var smerter i lænden og nakken fx årsag til langt de fleste sygedage i perioden fra 2010-2012, mens smerter i lænden var årsag til hver femte førtidspension i samme periode.^{iv}

Veldokumenteret effekt

Forskningen har flere gange vist, at behandling hos en fysioterapeut bør være et centralt element i behandlingen af smerter i muskler og led.

Det er fx resultatet af en metaepidemiologisk analyse af tidligere studier.^v Forskerne bag analysen gennemgik 174 kontrollerede forsøg af fysioterapis effekt på smerter hos voksne. Forskerne bag analysen konkluderede, at fysioterapi har en gavnlig effekt på smerter. Analysen inkluderede et bredt felt af fysioterapeutiske interventioner som manuel behandling, målrettede øvelser og træning og patientuddannelse.

Et nyt systematisk review af 13 kontrollerede forsøg viser i øvrigt, at patientuddannelse er vigtigt. Reviewet viser nemlig, at vejledning og information om smerter – såkaldt pain neuroscience education – bidrager til en reduktion i patienternes smerter, løfter deres funktionsevne, øger deres bevægelighed og har en positiv effekt på deres behov for anden sundhedsydelse.^{vi}

Skæv adgang til fysioterapi

Når nu videnskaben er så tydelig, er det påfaldende, at de grupper, som er mest ramt af smerter, også er dem, der benytter sig mindst af fysioterapi.

Tal fra Danmarks Statistik viser fx, at arbejdsløse i gennemsnit har en halv konsultation hos en fysioterapeut om året. Til sammenligning har lønmodtagere på grundniveau og topledere i gennemsnit én konsultation om året, mens pensionister og efterlønsmodtagere gennemsnitligt har 3,3 konsultationer om året hos en fysioterapeut.

Et af de erklærede formål med sundhedsloven er ellers at sikre let og lige adgang til landets sundhedsydelser.^{vii} Men i praksis er danskernes adgang til fysioterapi skæv. Det er problematisk, vurderer Morten Høgh ved Center for Neuroplasticity and Pain (CNAP) på Aalborg Universitet:

”Det er en skam, at mange danskere med smerter ikke har let og lige adgang til fysioterapi. Vi fysioterapeuter kan nemlig hjælpe dem med at forstå og leve med deres smerter. Vi kan fx fortælle dem, at

der ikke er forskningsmæssigt belæg for, at smerterne forværres ved at arbejde. Samtidig ved vi, at målrettet og veltilrettelagt træning, som tager udgangspunkt i den enkelte kan hjælpe”, siger han.

Udvid helbrestillægget

Spørgsmålet er blot, hvordan man sikrer, at den store gruppe danskere med smerter i muskler og led får den rette hjælp.

I dag kan folke- og førtidspensionister, der har en formue under 86.000 kr., ansøge kommunen om at få et såkaldt helbrestillæg, når de har brug for behandling hos en fysioterapeut.^{viii} Helbrestillægget svarer til 85 procent af borgerens egenbetaling til fysioterapien.

For at løfte indsatsen og begrænse uligheden i sundhed anbefaler Danske Fysioterapeuter, at egenbetaling i forbindelse med fysioterapi reduceres for alle danskere, som står uden arbejde og som er uden formue. Det kan fx ske ved, at helbrestillægget udvides, så alle danskere med manglende økonomisk formåen kan søge om økonomisk støtte til sundhedsydelser, som fx fysioterapi:

”Vi ved jo, at fysioterapi virker i forhold til muskel- og ledsmerter. Og vi ved, at smerterne oftere rammer de udsatte grupper, som desværre sjældent har råd til at betale for fysioterapeutisk behandling. Derfor er helbrestillægget et oplagt redskab i kampen mod uligheden i sundhed”, siger Tina Lambrecht, formand for Danske Fysioterapeuter.

ⁱ Jf. Bådsgaard (2012), *Social ulighed i levetid*, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd og Københavns Universitet for Sundhedsstyrelsen.

ⁱⁱ Sundhedsstyrelsen (2014), *Danskernes Sundhed – den nationale sundhedsprofil 2013*.

ⁱⁱⁱ Vidensråd for forebyggelse (2014), *Forebyggelse af skader og sygdomme i muskler og led*.

^{iv} Sundhedsstyrelsen (2015), *Sygdomsbyrden i Danmark*, Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

^v Ginnerup-Nielsen et al (2016), *Physiotherapy for Pain: A meta-epidemiological study of randomized trials*, British Journal of Sports Medicine, 2016; 50.

^{vi} Louw (2016), *The efficacy of pain neuroscience education on musculoskeletal pain: A systematic review of the literature*, Physiotherapy Theory and Practice – An international Journal of Physical Therapy, vol. 32.

^{vii} Jf. § 2 i Sundhedsloven.

^{viii} Jf. §14 a i lov om social pension.